

اهداگر سند

اهدای اسناد، دست نوشته‌ها و تعدادی از وسایل متعلق به پروین اعتصامی به گنجینه اسناد ملی ایران

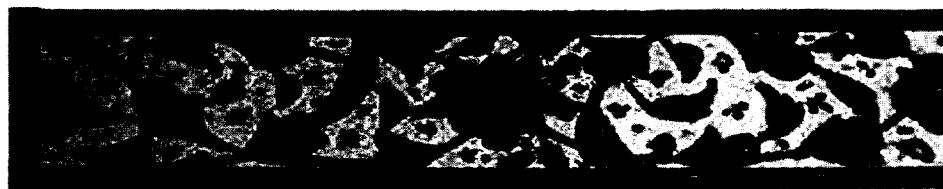
این اسناد و دستنوشته‌ها، توسط شخصیتی فرهیخته و فرهنگ دوست به نام آقای احمد دانشگر به گنجینه اسناد ملی ایران اهدا شده است.

پروین اعتصامی شاعره معاصر در ۲۵ اسفند ۱۲۸۵ ش. در تبریز به دنیا آمد. پدرش یوسف اعتصامی، ادیب، مترجم و روزنامه نگاری مشهور بود و مادرش، اختر، دختر میرزا عبدالحسین خان قوام‌العدالة تبریزی است. پروین در سال ۱۲۹۱ ش. در سن پنج سالگی، همراه خانواده‌اش به تهران آمد. نخستین آموزگار وی، پدرش بود که ادبیات فارسی و عربی را نزد وی آموخت. خانه یوسف اعتصامی، محل تجمع و ملاقات ادیبان و نویسندگان بود. از این رو، پروین، از همان کودکی با ادیبان دوره خود مانند دهخدا و ملک الشعرای بهار آشنا شد.

پروین، پس از طی دوران ابتدایی، وارد مدرسه امریکایی دختران، موسوم به BETHAL IRAN شد و در خرداد ۱۳۰۳ ش.، دوره این مدرسه را به اتمام رساند و مدتی نیز در آنجا به تدریس پرداخت. در همان زمان به واسطه چاپ اشعار پروین در مجله بهار - که پدرش ناشر آن بود و نیز موفقیت در اتمام دروس دبیرستانی - نام او بر سر زبانها افتاد تا جایی که آوازه‌اش به گوش رضاشاه رسید و او، در سال ۱۳۰۴ ش. از پروین خواست تا به دربار رفته، معلمی همسر و پسرش را عهده‌دار گردد. پروین در مقابل این تقاضا، تنها با گفتن این جمله که «هرگز بدان کاخ وارد نخواهم شد»، از رفتن به دربار امتناع ورزید.

در سال ۱۳۱۳ ش.، پروین با پسر عموی پدرش، فضل‌الله آرتا (همایون فال)، رئیس نظمیة کرمانشاه ازدواج کرد. اما این پیوند، چند ماهی بیشتر دوام نیاورد و با جدایی او از شوهرش پایان یافت. پس از این رخداد، فعالیت‌های علمی و اجتماعی پروین، شکل تازه‌ای به خود گرفت. بدین ترتیب که در ۱۳۱۴ ش.، دیوان او به کوشش برادرش، ابوالفتح اعتصامی و با مقدمه ملک الشعرای بهار در تهران به چاپ رسید. اقبال مردم و محافل علمی به دیوان پروین، به میزانی بود که تا سال ۱۳۲۰ ش. یعنی ظرف ۶ سال، دیوانش سه بار تجدید چاپ شد.

یک سال پس از چاپ دیوان یعنی در سال ۱۳۱۵ ش.، از طرف وزارت معارف نشان درجه سه علمی به پروین اهدا شد. اما به گفته برادرش، او هیچگاه بدین نشان وقعی ننهاد و از آن استفاده نکرد. در خرداد همین سال، پروین، به کتابداری کتابخانه دانشسرای عالی

برگزیده شد. او، تا پایان همین سال کار خود را در این کتابخانه ادامه داد ولی سال بعد، از آن کار کناره گرفت.

پدر پروین، در زمستان ۱۳۱۶ ش. به دیار باقی شتافت. مرگ یوسف اعتصامی به گوشه گیری، سکوت و انزوای پروین افزود، تا جایی که دیگر فعالیت‌هایی همچون کتابداری دانشسرای عالی از او دیده نشد. به هر حال پروین، تنها چهار سال پس از پدرش زیست و او نیز در فروردین ۱۳۲۰ ش. در تهران درگذشت و در صحن جدید قم، در کنار پدرش به خاک سپرده شد. (۱)

اسناد، دستنوشته‌ها و وسایل اهداشده، به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تابلو روبان هنری، در حدود ۵۵×۵۰ سانتیمتر، کار شخص خانم پروین اعتصامی.
- ۲- یک عدد عکس اصلی مرحوم یوسف اعتصامی در ابعاد ۳۱×۳۸ سانتیمتر.
- ۳- پنج عدد تابلو ۳۲×۲۳ سانتیمتری عکس از نقاش فرانسوی ادموند دولاک.
- ۴- تابلو عکس پروین اعتصامی که به وسیله مهرانگیز اعتصامی، برادرزاده او کشیده شده، در ابعاد ۴۹×۷۰ سانتیمتر.
- ۵- یک جلد کتاب ناسخ‌التواریخ چاپ سنگی متعلق به خاندان اعتصامی، بامهر و تاریخ سال ۱۳۱۰.
- ۶- جای قرآنی مخمل، متعلق به خانم پروین اعتصامی.
- ۷- وسایل روی میز تحریر خانم پروین اعتصامی شامل جای دوات دوخانه سنگ مشکی و یک خشک‌کن سنگ مشکی.
- ۸- یک عدد گونیا متعلق به خانم پروین اعتصامی.
- ۹- تعداد ده برگ اسناد خانوادگی مرحوم یوسف اعتصامی و تعداد هشت برگ رونوشت سند.

ضمن سپاسگزاری و تشکر فراوان از این اقدام والای فرهنگی، امید است سایر خاندانهای فرهیخته کشور، اندیشمندان، پژوهشگران و تمامی مردم فرهنگ‌دوست کشورمان نیز با اهدای اسناد خود، بر غنای گنجینه اسناد ملی ایران بیفزایند و مورخان و پژوهشگران را در انجام تحقیقات علمی، فرهنگی و تاریخی، یاری نمایند. گزیده تصاویر اسناد اهدایی را، در صفحات بعد ملاحظه می‌فرمائید.

۱. مشاهیر ادب معاصر ایران، دفتر اول.

